
**THE ROLE OF EXTERNAL ENVIRONMENTAL FACTORS IN CHILD GROWTH,
DEVELOPMENT AND HEALTH**

Biyturayeva Sayyora Uktamovna

Primary school teacher of the 17th school of Gulistan Master of Gulistan State University

ANNOTATION

This article discusses environmental factors in a child's growth, development, and health. The influence of the external environment on the development of various infectious diseases, especially in modern times, has been studied.

Keywords: Infectious diseases and their types endogenous diseases, civilization, periods of infectious diseases, end of disease, vaccination and calendar of diseases.

INTRODUCTION

Butunjahon salomatlikni saqlash tashkiloti tomonidan qabul qilingan ta'rif bo'yicha salomatlik bu faqatgina kasallik, jismoniy nuqsonlardan xoli bo'lishi emas, balki to'liq jismoniy, ruhiy va ijtimoiy rivojlanganligidir. Hozirgi kunda aholini salomatligini susayib borishi quyidagi sabablarga bog'liqdir: Respublikada ekologik vaziyatni yomonlashishi, ruhiy yuklamalarni ortib borishi, turli hil ma'lumotlarni ko'payib borishi, kam harakatli turmush tarzi, Ya'ni gipodinamiyalardir. Bular "Sevilizatsiya" kasalliklari deb nomlanadi.

Tadqiqotlar natijasida ma'lum bo'lishicha salomatlikka turli ta'sirlarini xissasi quyidagicha: irsiyat-20%; atrof muhit- 20%; tibbiyot sohasini holati-10%; turmush tarzi-50%

Atrof- muhit bolaning rivojlanishidagi juda katta ta'sir ko'rsatadi. Hayotning ilk kunlari, bolalik va o'mirlikda salomatlikka muhosasiz yondashuv ularning butun umrdagi salomatligiga zarar yetkazishi mumkin. Erta rivojlanishi olimlari shuni aniqlashdiki, tajriba davomida erda yosh davrdagi bolalar rivojlanishi (Aqliy, jismoniy, ijtimoiy, iqtisodiy)da tashqi omillarning ta'siriularning butun hayotida o'chmas iz qoldiradi. Har bir odamning jismoniy va aqliy rivojlanishining har bir bosqichida bu davom etadi. Bolaning birinchi ikki yili juda muhim davr hisoblanadi, bu davrda hissiy boshqaruvchanglik va shu kabi ko'plab xususiyatlar shakllanadi.

MAIN PART

Bolalarda uchraydigan kasalliklar 3 turga bo'linadi- somatic, chegaralangan va yuqumli kasalliklar.

Somatik kasalliklar ayrim organ yoki tizimning faoliyatini normal holatining buzilishi. Chegaralangan kasalliklar- sababchisi mikrobo'lib organism kasallanishiga olib keladi, ammao kasallik bemordan sog'lom bolaga o'tmaydi.

Yuqumli kasalliklar sababchisi turli xil potogen mikroblar bo'lib ular organizmga tushgan kasallikni qo'zg'atadi va bemordan sag'lom organizmga o'tadi. Bu kasalliklar havo-tomchi yo'llar bilan, buyum orqali, aloqa, in'eksiya yo'li bilan, hashorotlar va hayvonlar orqali tarqaladi.

Salomatlikka ijobiy ta'sir etuvchi omillar bu sog'lom turmush tarzini asosiy tarkibiy qismlarga rioya qilish ya'ni:

-Faol xarakat rejimiga (chiniqish, jismoniy va sport bilan shug'illanish) rioya qilish;

-shaxsiy va jamoa gigiyenasiga rioya qilish;

-kun tartibiga rioya qilish;

-atrof muhitni himoya qilish;

-shikastlanish va baxtsiz xodisalarni oldini olish;

-zararli odatlarni oldini olish;

Ushbu sog'lom turmush tarzining tarkibiy qismlariga rioya qilmaslikinson salomatligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Barchamizga ma'lumki, kasallikni davolashdan ko'ra uni oldini olish afzal. Buning uchun kasallikka qarshi immunitet hosil qilish lozim.

Immunitet (lotincha *immunitas*- bir narsadan ozod bo'lish)- organizmning genetic begona ma'lumotlarni tashuvchi modda yoki mavjudodlardan himoyalanihidir. Immunitet tabiiy va orttirilgan turlarga bo'linadi. Tabiiy immunitet nasldan naslga o'tadi va genotip hodisa hisoblanadi. Orttirilgan immunitet tabiiy (kasal bo'lib tuzalish natijasida yuzaga kelgan) va sun'iy (emlash natijasida olingan) immunitetlarga bo'linadi. Respublikamizda ko'pgina yuqumli kasalliklarni oldini olish uchun sun'iy emlash o'tkaziladi.

CONCLUSION

Xulosa qilib shuni aytishimiz mumkinki, bolani yoshlikdan o'z kiyim-boshi va oyoq kiyimlarini toza tutishi, faqat qaynatilgan suv ichishi, aksa urganda va yo'talganda og'zini ro'molcha bilan berkitishi va shu kabi gigienik ko'nikmalarga odatlantirish kera

REFERENCES

1. Sharipov D.D. Agar bolam sog'lom bo'lsin desangiz. Toshkent-"Ilm ziyo"-2006.86-90b
2. G'. Jalolov, S. Tursunov. "Bolalar kasalliklari va ularning anatomic-fiziologik xususiyatlari". Abu Ali ibn Sino nomidagi tibbiyot nashriyoti. Toshkent. 2003.
3. Maktabgacha yoshdagi bolalar fiziologiyasi va gigiyenasi" moduli bo'yicha o'quv uslubiy qo'llanma. Toshkent-2008
4. www.ziyonet.uz